

ЕТНОГРАФСКИ
ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

Етнографског
института
САНУ

LXVIII(1)

Београд 2020.

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN

OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

LXVIII

No. 1

Chief Editor:

Prof. Dragana Radojičić, PhD (Institute of Ethnography SASA)

Editor:

Sanja Zlatanović, PhD (Institute of Ethnography SASA)

International editorial board:

Milica Bakić-Hayden, PhD (University of Pittsburgh), Ana Dragojlović, PhD (University of Melbourne), prof. Peter Finke, PhD (University of Zurich), prof. Karl Kaser, PhD (Karl-Franzens University, Graz), prof. Kjell Magnusson, PhD (University of Uppsala), prof. Marina Martynova, PhD (Institute of Ethnology and Anthropology, Russian Academy of Sciences, Moscow), prof. Elena Marushiakova, PhD (University of St. Andrews), Marek Mikuš, PhD (Max Planck Institute for Social Anthropology, Halle), Ivanka Petrova, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia), Tatiana Podolinska, PhD (Institute of Ethnology and Social Anthropology, Slovak Academy of Sciences, Bratislava), Jana Pospíšilova, PhD (Institute of Ethnology, Czech Academy of Sciences, Brno), Ines Prica, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Ingrid Slavec Gradišnik, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana).

Editorial board:

Gordana Blagojević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Ivan Đorđević, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ildiko Erdei, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade), corresponding member of SASA Jelena Jovanović, PhD (Institute of Musicology SASA), Aleksandar Krel, PhD (Institute of Ethnography SASA), Aleksandra Pavićević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Srđan Radović, PhD (Institute of Ethnography SASA), Lada Stevanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), academician Gojko Subotić, PhD (Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade).

Advisory board:

Čarna Brković, PhD (University in Goettingen), Jelena Đorđević, PhD (Faculty of Political Sciences, Belgrade, retired professor), prof. Maja Godina Golija, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana), Renata Jambrešić Kirin, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Miroslava Lukić Krstanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), Mladena Prelić, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ljupčo Risteski, PhD (Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje), prof. Lidija Vujačić, PhD (Faculty of Philosophy, Nikšić), prof. Bojan Žikić, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade).

Secretary:

Sonja Radivojević (Institute of Ethnography SASA)

BELGRADE 2020

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LXVIII

свеска 1

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Драгана Радојичић (Етнографски институт САНУ)

Уредник:

Др Сања Златановић (Етнографски институт САНУ)

Међународни уређивачки одбор:

Др Милица Бакић-Хејден (Универзитет у Питсбургу), др Ана Драгојловић (Универзитет у Мелбурну), проф. др Петер Финке (Универзитет у Цириху), проф. др Карл Казер (Карл-Францес Универзитет Грац), проф. др Шел Магнусон (Универзитет у Упсали), проф. др Марина Мартинова (Институт за етнологију и антропологију, Руска академија наука, Москва), проф. др Елена Марушиакова (Универзитет Сент Ендријус), др Марек Микуш (Макс Планк Институт за социјалну антропологију, Хале), др Иванка Петрова (Институт за етнологију и фолклористику са Етнографским музејем, Бугарска академија наука, Софија), др Татиана Подолнска (Институт за етнологију и социјалну антропологију, Словачка академија наука, Братислава), др Јана Поспишилова (Институт за етнологију, Чешка академија наука, Брно), др Инес Прица (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Ингрид Славец Градишник (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана).

Уређивачки одбор:

Др Гордана Благојевић (Етнографски институт САНУ), др Иван Ђорђевић (Етнографски институт САНУ), проф. др Илдико Ердеи (Филозофски факултет у Београду), дописни члан САНУ Јелена Јовановић (Музиколошки институт САНУ), др Александар Крел (Етнографски институт САНУ), др Александра Павићевић (Етнографски институт САНУ), др Срђан Радовић (Етнографски институт САНУ), др Лада Стевановић (Етнографски институт САНУ), академик Гојко Суботић (Српска академија наука и уметности, Београд).

Издавачки савет:

Др Чарна Брковић (Универзитет у Готингену), др Јелена Ђорђевић (Факултет политичких наука, Београд, професор у пензији), проф. др Маја Година Голија (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана), др Рената Јамбрешић Кирић (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Мирослава Лукић Крстановић (Етнографски институт САНУ), др Младена Прелић (Етнографски институт САНУ), проф. др Љупчо Ристески (Природно-математички факултет, Скопље), проф. др Лидија Вујачић (Филозофски факултет у Никшићу), проф. др Бојан Жикић (Филозофски факултет у Београду).

Секретар уредништва:

Соња Радивојевић (Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАД 2020.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011–2636–804
е-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Мрежна страница часописа: www.ei.sanu.ac.rs

Publisher:
INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
Knez Mihailova 36/IV, Belgrade, phone: 011–2636–804
е-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Journal's web page: www.ei.sanu.ac.rs

Лектори:
Ивана Башић
Станислав Станковић

Превод:
Аутори текстова

Дизајн корица:
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
300 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Printing of the journal was funded by the Ministry of Education, Science and Technological
Development of the Republic of Serbia

Гласник Етнографског института САНУ излази три пута годишње и доступан је и индексиран у
базама: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the
Humanities), SCIndeks (Српски цитатни индекс), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk
samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central
and Eastern European Library).

The Bulletin of the Institute of Ethnography SASA is issued three times a year and can
be accessed in: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference
Index for the Humanities), SCIndeks (Srpski citatni indeks), Ulrich's Periodicals Directory, NSD
(Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service),
CEEOL (Central and Eastern European Library).

Садржај
Summary

I
Научни радови
Scientific Papers

Тема броја –

Град као метатекст: студије из српске урбане антропологије
(ур. Бојана Б. Богдановић)

Topic of the Issue –

The City as Meta-Text: Studies in Serbian Urban Anthropology
(ed. Bojana B. Bogdanović)

- Бојана Б. Богдановић*, Град као метатекст: студије из српске урбане антропологије 7–12
- Bojana B. Bogdanović*, The City as Meta-Text: Studies in Serbian Urban Anthropology
- Весна Вучинић Нешкових*, Настава урбане антропологије на терену: проучавање расељавања Рома у Београду 13–51
- Vesna Vučinić Nešković*, Urban Anthropology Course in the Field: Studying Resettlement of Roma in Belgrade
- Срђан Радовић*, Научно-истраживачки рад у народу и на (градском) терену: етнологија града у Етнографском институту и Србији у социјалистичком периоду 53–73
- Srđan Radović*, Scientific Research among the People and in the (Urban) Field: Ethnology of the City in the Institute of Ethnography and in Serbia during Socialism
- Бојана Б. Богдановић*, Симболичка (ре)конструкција Титовог Ужица у периоду 1991–1994. године 75–93
- Bojana B. Bogdanović*, Symbolic (Re)Construction of Titovo Užice between 1991 and 1994
- Гордана Благојевић*, Урбани простор као музичка сцена: београдске приче 95–111
- Gordana Благојевић*, Urban Space as a Music Scene: Belgrade Stories
- Тијана Јаковљевић Шевић*, Ког је рода град? Одоними и ородњавање простора: пример града Новог Сада 113–129
- Tijana Jakovljević Šević*, What is the Gender of a City? Odonyms and Spatial Genderization: an Example of the City of Novi Sad

- Кристијан Обиуст*, Прилог проучавању званичне културе сећања Новог Сада у контексту истраживања антропологије града 131–148
Kristijan Obšust, A Contribution to Researching the Official Remembrance Culture of Novi Sad in the Sense of Researching the Anthropology of the City
- Сара Никוליћ, Ања Вујовић*, Дражи заједништва: сензорни приступи просторним заједничким добрима 149–168
Sara Nikolić, Anja Vujović, Commoning Stimuli: Sensory Approaches to Urban Commons

Varia

- Miroslav Válka*, Czechoslovak Republic and the Formation of Ethnographic Science during the “First Republic” (1918–1938) – Part I 171–184
Мирослав Валка, Чехословачка република и формирање етнографске науке у време „прве републике“ (1918–1938) – први део
- Ђурђина Шијаковић Маиданик*, Ἰκετεία и Еурипидова *Хекаба*: конфликт обредног и секуларизованог 185–198
Đurđina Šijaković Maidanik, Ἰκετεία and Euripides’ *Hecuba*: the conflict of the ritual and the secularized
- Сања Лазаревић Радак*, Тито као фолклорни јунак: митополитика транзиције и конструисање политичког трикстера 199–220
Sanja Lazarević Radak, Tito as a Folklore Hero: Mytho-Politics of Transition and Construction of Political Trickster
- Ана Петров*, Предлог социо-антрополошке типологије носталгије: од концепта болести до симптома савремене културе 221–236
Ана Петров, A Proposal for a Socio-anthropological Typology of Nostalgia: From the Concept of Disease to the Symptom of Contemporary Culture

II

Прикази Reviews

- Срђан Радовић*, Бојана Богдановић. Антропологија града: политичко конструисање простора 237–239
- Милина Ивановић Бариишић*, О женским обредним поворкама 239–242

<i>Нина Аксић</i> , Гора калинова. Биљни свет у традиционалној култури Словена	242–245
---	---------

III

Хроника Chronicle

<i>Теодора Јовановић</i> , Изложба „Деведесете: Речник миграција“	247–248
---	---------

Хроника Chronicles

Изложба „Деведесете: Речник миграција“

Музеј Југославије, Београд, 05. децембар 2019 – 01. март 2020.
године

Изложба „Деведесете: Речник миграција“, ауторки и кустоскиња Ане Панић и Симоне Огњановић, одржавала се у Музеју Југославије у периоду од 05. децембра 2019. до 01. марта 2020. године. Изложба обрађује тему миграција становништва из Србије и у Србију током дезинтеграције СФР Југославије деведесетих година ХХ века. Учесници изложбе били су индивидуе и колективи који долазе из поља уметности, активизма и цивилног сектора. „Речник миграција“ изложбе настао је тако што су учесници, у сарадњи са кустоскињама, изабрали по један појам или синтагму који артикулише њихову позицију и поставку.

Простор Музеја Југославије, у коме је постављена изложба, био је преуређен тако да посетиоци имају физички утисак ограђености, препрека и граница. На самом улазу постављена је инсталација налик градилишту, са саобраћајним знаком опасности на коме пише „човек“. Прва просторија ограђена је панелима са стрелицама које воде посетиоце кроз поставку. На тај начин, ствара се осећај стајања у реду, али и збуњености у простору. Радови су представљени у различитим формама, као што су фотографије, предмети, текстови, стрипови, филмови и инсталације.

Изложба је била подељена на шест проблемских целина: лица и ствари, режими (не)кретања, режими становања, одлуке и присиле, сусрети/мреже солидарности и народи и територије. Прву целину чине појмови *предмет* (Душица Дражић), *туђини* (Владимир Радојичић), *инвентар* (Киоск – платформа за савремену уметност), *кофер* (Балинт Сомбати) и *адреса* (Александра Ајдуковић). Другој целини припадају *избрисани* (Горанка Матић), *закон* (Тања Остојић) и *човек* (Асоцијација АПСОЛУТНО). У целини „режими становања“ мапирани су појмови *бесправна нужност/устанак* (Здружена акција *Кров над главом*), *сигурна земља* (Рене Редле и Владан Јеремић) и *план* (Милорад Младеновић). Проблем одлуке и присиле представљен је појмовима *храброст* и/или *кукавичлук* (Шкарт) и *пријатељи* (Горанка Матић). Пета целина садржи појмове *достojанство/солидарност/интернационализам* (Шкарт, Жене у црном и Весна Павловић), *жудња за животом* (Ана Миљанић и Центар за културну деконтаминацију), *руке* (Група 484), *слободна привремена територија* (Колектив *Migrative Art*), *место* (Дејан Димитријевић и Небојша Шерић Шоба), *рупе* (Ивана Момчиловић, Лоран Вансон и Шкарт), *нелагодност* (Јусуф Хаџифејзовић) и *туге* (Шкарт). Последња целина обухвата појмове *чишћење* и *други* (Удружење *Кардан*

– Јелена Грујић Зиндовић), *кућа* или *дом* (Војвођански грађански центар), карта у једном правцу (Милена Максимовић), *југословенство* (Вахида Рамујкић), *компјутерско чишћење/узалудна нада* (Чедомир Васић), *земља/територија* (Вахида Рамујкић и Дионис Ескорса) и *трансфер* (Никола Радић Луцати).

Изложба се на упечатљив и нетипичан начин ухватила у коштац са политичком митологијом деведесетих, етничким и националним идентитетима, колективним сећањима и многоструким наративима о миграцијама. Поред стручних вођења, у оквиру трајања поставке, сваке суботе организовани су пратећи догађаји, на којима су учествовали аутори радова, али и други уметници, научници, активисти и представници цивилног сектора који се баве феноменима повезаним са темом изложбе. Изложба је реализована у склопу пројекта „Нова мапирања Европе“, који су подржали Европска комисија посредством програма Креативна Европа и Министарство културе и информисања Републике Србије. Објављена публикација, односно каталог изложбе, доступна је у електронском формату.¹

Теодора Јовановић

¹ Панић, Ана и Симона, Огњановић. 2019. „Деведесете: Речник миграција.“ http://www.newmappingsofeurope.si/en/books/glossary-of-migrations_73 (приступљено: 15. априла 2020).